

บทคัดย่อ

ชื่อรายงานการวิจัย

ศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบจากธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีต่อการ
ปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของเมือง
เชียงใหม่กับเมืองหลวงพระบาง

ชื่อนักวิจัย

พงษ์ธาดา วุฒิการณ์
ธิดาดาว ภัคดี
ชุลีพร วิมุกตานนท์

ปีที่ทำการวิจัยสำเร็จ กันยายน 2555

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยทางสังคมศาสตร์เชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
ศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบของธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีต่อการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม
ทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวเมืองเชียงใหม่กับเมืองหลวงพระบาง โดยใช้คุณสมบัติ
ที่สำคัญของการจัดการท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมชุมชนแบบยั่งยืน เป็นแม่แบบในการ
แสวงหาแนวทางการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจสมัยใหม่กับการ
อนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น มีการเก็บข้อมูลภาคสนาม
ในเมืองทั้งสองโดยใช้การเลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มประชากรทั้งภาครัฐและ
เอกชนของทั้งสองเมืองจำนวนทั้งหมด 22 คนจากการสุ่มแบบกึ่งอนันต์ มีการประมวลผล
และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาประกอบสถิติแบบบรรยาย

ผลการศึกษายิจสรุปได้ 5 ประเด็นคือ

- 1.) สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่กับเมืองหลวง
พระบางยังไม่สามารถบรรลุคุณสมบัติที่สำคัญของการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน
แบบยั่งยืนในหลายประเด็น
- 2.) ประชากรของทั้งสองเมืองไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการทรัพยากร
ในท้องถิ่นของตน และคนท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยว
มรดกวัฒนธรรมชุมชนแบบยั่งยืน
- 3.) โครงสร้างของสภาพสังคมและเศรษฐกิจของทั้งสองเมืองมีความซับซ้อน
และขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจากการปรังแต่งภาพลักษณ์ใหม่ที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมดั้งเดิม
ของชุมชนตน

4.) ทั้งสองเมืองมีปัญหาความเสื่อมถอยของการสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิมในชุมชนจำเป็นต้องมีการรณรงค์ฟื้นฟู แต่เมืองเชียงใหม่มีปัญหาและมีความ ซับซ้อนในโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจมากกว่าเมืองหลวงพระบาง

5.) จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้าเมืองทั้งสองมีอัตราส่วนไม่ แนนอนขึ้นอยู่กับสภาพการเมืองเศรษฐกิจและสังคมของโลกและของภูมิภาค ฉะนั้น ผลประโยชน์ที่ได้รับในแต่ละปีจึงไม่แน่นอน ที่สำคัญคือผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ตกอยู่กับบริษัทใหญ่หรือธุรกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่มากกว่าคนท้องถิ่นระดับ ล่าง

ผลการวิจัยชิ้นนี้จะเผยแพร่ต่อสาธารณชนท้องถิ่นในทั้งสองเมืองเพื่อร่วมมือกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวางแผนในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน กระตุ้นให้เกิดความสนใจ เรียนรู้และขยายวิธีการจัดการท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมแบบยั่งยืนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาความเจริญในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมกับการพัฒนา ความสุขมวลรวมของชุมชนท้องถิ่นในเมืองเชียงใหม่และเมืองหลวงพระบางให้ดียิ่งขึ้นใน อนาคต

ABSTRACT

Title	A Comparative Studies of the Tourism's Impacts on the Socio – Cultural Structures of Chiang Mai and Luang Phrabang.
Researcher	Phongthada Woodtikarn Tidadao Phakdee Chuleeporn Vimuktanont
Date Completed	September,2012

This research work is a qualitative social work. It aims to make a comparative study of the tourism's impacts on the socio-cultural structures of Chiang Mai and Luang Phrabang by using the important qualifications of the cultural and sustainable community tourism's heritage management as a charismatic model in order to keep balancing between modern economic development and the environmental, social, and cultural community's preservation.

There were 22 key interviewers of the snow ball sampling from the governmental and non-governmental organizations in both cities. The research results were written in descriptive and statistical analysis which could be summarized into five perspectives;

- 1.) The present socio-cultural structures of Chiang Mai and Luang Phrabang are unable to achieve the important charismatic qualifications of the cultural and sustainable community's management.
- 2.) The indigenous peoples in the two cities have no rights to participate in their own social, cultural and environmental resources' planning management. Most of the peoples do not understand the cultural and sustainable tourism management.
- 3.) The social and economic structures of the two cities are increasing more complicated and more commercial expanded due to the cities' new images embellishment.

- 4.) The two cities are facing the same problems of its traditional and cultural deterioration. Nonetheless, Chiang Mai gets more traditional and cultural deteriorated, its economy is more complicated.
- 5.) The number of the foreign tourists' entry permit in both cities is unstable annually. They are depended on the political, social, and economic situations of the world and the region. Therefore, the annual economic benefits of the cities are also unstable. Moreover, most of the two cities' economic benefits are fallen in hands of the big business enterprises.

The research results will be presented to public communities in order to exchange mutual cooperation in solving all problems. It is also aimed to encourage and widen the cultural and sustainable tourism's heritage management in order to keep balancing between modern economic development and the better communities' gross happiness development in the future.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่องศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบจากธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีต่อการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่กับเมืองหลวงพระบาง สำเร็จจุล่งได้ด้วย ความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่านให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ คำปรึกษา แนะนำ ความคิดเห็น และกำลังใจ

ขอขอบพระคุณ ดร.รักษ์ พรหมपालิต ผู้อำนวยการสำนักวิจัย มหาวิทยาลัยพายัพ ที่มองเห็นความสำคัญในประเด็นการวิจัยและสนับสนุนทุนสำหรับงานวิจัยเรื่องนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.พรรณี อวนสกุล ดร.ฐิติ ฐิติจำเริญพร รองศาสตราจารย์ณฤมณ อธิวัฒน์ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินงานงานวิจัยและให้แนวทางที่ดีจากการวิจารณ์งานวิจัยเรื่องนี้

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เมืองหลวงพระบางและเมืองเชียงใหม่ รวมถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญและประสบการณ์ที่ดีในการลงพื้นที่

ขอขอบคุณ คุณกอบกาญจน์ พจน์ชนะชัย ผู้ประสานงานโครงการวิจัย และเจ้าหน้าที่สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยพายัพทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการได้ด้วยดี

ขอขอบคุณคุณเรื่องไร ธรรมชาติ ที่ช่วยจัดทำรูปเล่มและตรวจทานต้นฉบับรายงานวิจัยฉบับนี้

ท้ายที่สุดนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานทุกคนที่คอยผลักดัน สนับสนุน และเป็นกำลังใจให้คณะผู้วิจัยเป็นอย่างดีตลอดช่วงเวลาในการทำวิจัย

พงษ์ธาดา วุฒิการณ

ธิดาดาว ภาคดี

ชูลีพร วิมุกตานนท์

กันยายน 2555

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	(ก)	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(ค)	
กิตติกรรมประกาศ.....	(จ)	
สารบัญ.....	(ฉ)	
สารบัญตาราง.....	(ช)	
สารบัญแผนภูมิ.....	(ณ)	
บทที่ 1 บทนำ.....		1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย.....		1
คำถามหลักในการวิจัย.....		3
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	3	
ขอบเขตการวิจัย.....		4
ประโยชน์และผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	4	
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4	
วิธีดำเนินการวิจัย.....	7	
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....		9
บทที่ 3 ผลการวิจัย : ผลกระทบจากธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีต่อการปรับเปลี่ยน สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่ กับเมืองหลวงพระบาง.....		23
ผลกระทบจากธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีต่อการปรับเปลี่ยน สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่.....		23
ผลกระทบจากธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีต่อการปรับเปลี่ยน สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองหลวงพระบาง.....	29	

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 ผลการวิจัย : ผลกระทบจากธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีต่อการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่กับเมืองหลวงพระบาง.....	38
ความสำคัญของการท่องเที่ยวเกี่ยวกับเศรษฐกิจไทย.....	38
ความสำคัญของการท่องเที่ยวเกี่ยวกับเศรษฐกิจเมืองหลวงพระบาง.....	48
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	56
หลวงพระบาง-เชียงใหม่ : สายใยแห่งวัฒนธรรมและศรัทธาในพุทธศาสนา...	56
ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของเมืองเชียงใหม่กับเมืองหลวงพระบาง.....	58
ผลกระทบจากธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีต่อการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่กับเมืองหลวงพระบาง.....	61
บรรณานุกรม.....	70
ภาคผนวก.....	74
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย.....	75
ภาคผนวก ข ภาพถ่ายเปรียบเทียบเมืองเชียงใหม่และเมืองหลวงพระบาง.....	80
ประวัตินักวิจัย.....	86

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 จำนวนโรงแรม ผู้มาเยือน นักท่องเที่ยว และนักทัศนอาจร พ.ศ. 2549-2550.....	41
4.2 รายได้จากการท่องเที่ยวของผู้มาเยี่ยมเยือนชาวไทย และชาวต่างประเทศ พ.ศ. 2547-2551.....	42
4.3 จำนวนนักท่องเที่ยวจากชาติต่างๆ ที่เข้าพักในจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2552-2553.....	43
4.4 การลงทุนจากภายในและต่างประเทศในแขวงหลวงพระบาง ระหว่าง พ.ศ. 2548-2553.....	48
4.5 จำนวนบริษัทท่องเที่ยว โรงแรม รีสอร์ท เรือนพัก (Guesthouse) ร้านอาหาร และแหล่งท่องเที่ยวในหลวงพระบาง.....	52
4.6 จำนวนห้องพักและเตียงในหลวงพระบาง.....	53
4.7 จำนวนนักท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในหลวงพระบาง	53
4.8 จำนวนนักท่องเที่ยวโดยแยกเชื้อชาติและภูมิภาคต่างๆ ที่มาเยือนหลวงพระบาง.....	54-55

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
3.1 จำนวนและอัตรานักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2548-2553.....	28
3.2 รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2548-2553.....	29